SOCIOLOGIE ŞI ASISTENŢĂ SOCIALĂ

SCHIMBĂRI ÎN DISTRIBUŢIA ROLURILOR FAMILIALE ÎN SOCIETATEA CONTEMPORANĂ

Vera OBOROCEANU, Facultatea de Sociologie şi Asistenţă Socială

In modern times, the family as social institution has to face different challengies, while its traditional model changed. Family roles are a crucial factor in shaping the marital harmony and familial environment. Deviant family roles have a great impact on family functioning and can generate many social problems. The research is focused on elucidation of deviant changes in distribution of family roles in contemporary moldovan society and assesemnet of their impact on family functioning.

Pe parcursul istoriei umanităţii, familia s-a constituit drept cea mai adecvată formă de convieţuire între sexe şi de viaţă conjugală, fiind o structură socială care asigură continuitatea neamului prin transmiterea experienţei sociale, educaţia cuvenită a generaţiilor tinere şi care contribuie la menţinerea sănătăţii membrilor săi. Cu toate acestea, trecerea timpului a lăsat amprente esenţiale în cadrul instituţiei familiei şi în relaţiile familiale. Familia tradiţională, bazată pe căsătorie, în prezent nu mai este un model familial dominant, suportând concurenţa cu diferite forme de convieţuire, mai mult sau mai puţin acceptate.

În acest context, autorul şi-a propus drept scop elucidarea schimbărilor deviante în distribuţia rolurilor familiale în societatea contemporană şi aprecierea impactului lor asupra funcţionării familiei. Pentru realizarea scopului au fost aplicate mai multe metode praxiologice: ancheta sociologică, observaţia, studiul de caz, analiza documentelor sociale ş.a. Ancheta sociologică a fost realizată în baza unui chestionar, aplicat locuitorilor din or. Chişinău, cu vârsta cuprinsă între 23 şi 62 de ani, prin care am urmărit să aflăm atitudinea acestora cu privire la distribuirea rolurilor şi responsabilităţilor în cadrul familiei.

Rezultatele cercetării demonstrează că modificările la nivelul rolurilor familiale pot genera mai multe probleme sociale. Copiii din familiile în care există devieri de roluri parentale manifestă comportament conflictual, tulburări psihologice ş.a. Aceste stări comportamentale, la rândul lor, pot constitui cauza apariţiei unor probleme precum

violența în familie, abuzul, abandonul copiilor, divorț, consum de alcool și substanțe narcotice, delincvență ș.a.

Conform opiniei respondenților, **persoanele căsătorite sunt mai fericite,** iar principala condiție pentru o viață familială armonioasă este participarea egală a soților la treburile casnice și educarea, îngrijirea copiilor. În societatea moldovenească soția, de obicei, își asumă o mare parte din roluri, pe când soțul are mai puține, în mod egal își repartizează rolurile doar 20%. Datele studiului pun în evidență tendințele tradiționale, încă larg răspândite în societatea moldovenească, conform cărora femeia este mai mult angajată în treburile familiei, ei revenindu-i și cele mai responsabile roluri – de a crește și educa copii, de a asigura confortul căminului familial și de a îngriji sănătatea membrilor familiei.

Problematica rolurilor familiale, așteptărilor, anticipărilor și a percepțiilor de rol constituie un subiect intim și sensibil, implicând caracterul și particularitățile individuale ale membrilor familiei, așteptările și dezamăgirile lor față de parteneri și ceilalți membri. Membrii familiei interacționează în permanență între ei, iar viața de familie este rezultatul acestei interacțiuni continue. Rolurile de soț și soție sunt unele dintre cele mai importante roluri sociale, întrucât rolurile asumate de către părinți influențează atmosfera familială, iar aceasta, la rândul său, determină în mod direct formarea și dezvoltarea copilului și a adultului de mai târziu. Un rol conjugal corespunzător, adoptat de către cuplu până la apariția copiilor are, de asemenea, o influență puternică asupra adoptării rolului de părinte de mai târziu. Armonia vieții de familie depinde de faptul cum își îndeplinesc rolurile membrii săi. Rezultatele cercetării au demonstrat că cu cât distribuția sarcinilor și deciziilor este mai echitabilă între parteneri, cu atât familia este mai trainică și mai unită, cu impact benefic asupra socializării copiilor și pregătirii lor pentru propria familie conjugală.

În prezent, se pretinde obținerea unei egalități între femeie și bărbat în toate sferele vieții sociale și eliminarea discriminării femeii. Totuși, conform rezultatelor cercetării, în societatea noastră mai există stereotipuri în ce privește statutul femeii și al bărbatului, ceea ce determină și distribuția rolurilor în cadrul familiei. În pofida tendinței de egalitate între genuri, în societatea moldovenească predomină opinia că pentru o viață familială armonioasă este mai bine ca femeia să se

dedice în totalitate familiei și gospodăriei. Aceasta însă este greu a realiza în condițiile situației economice din țară, când ambii soți trebuie să participe la întreținerea familiei.

Importanța rolului pe care mama sau tata îl adoptă în familie constă în faptul că rolul parental sau maternal adoptat în familie va fi propagat, prin intermediul copiilor, mai departe. În acest mod, vor fi afectate nu doar una-două persoane, ci și generațiile viitoare pe mulți ani de acum încolo. Îndeplinirea inadecvată a rolurilor familiale afectează cel mai mult copiii, care pot dezvolta tulburări psihologice, comportament conflictual etc. Mai grav este faptul că, preluând modelul de rol al părinților, copiii vor urma aceleași greșeli în propriile familii, generând un șir de probleme sociale.

Recomandări. Familia moldovenească este tot mai mult supusă noilor provocări – migrația, creșterea ratei divorțurilor, situația dificilă economică din țară, dezvoltarea rapidă a tehnologiilor și globalizarea. Toate acestea nu totdeauna au impact favorabil asupra instituției familiei, generând adesea separarea și destrămarea familiilor, abandonul copiilor ș.a. Asistenței sociale îi revine, în acest context, un rol primordial în ce privește identificarea la timp a problemelor familiei cu devianțe de rol și identificarea unor soluții eficiente de prevenire a destrămării familiei și de consolidare a ei. Soluționarea acestor probleme trebuie să pornească de la elucidarea cauzelor care au determinat membrii familiei să adopte sau să neglijeze anumite roluri. În această direcție, este necesar ca asistentul social să colaboreze cu **echipa multidisciplinară** în acumularea informațiilor despre membrii familiei: psihologul, polițistul de sector, reprezentanții autorităților publice locale, profesorii și alți membri ai comunității.

La nivel național, este necesară elaborarea unei strategii complexe de protecție a copilului, care să prevadă și funcționalitatea rolurilor parentale în cadrul dezvoltării și educației adecvate a copiilor. În acest scop, pot fi identificate mecanisme de protecție a copiilor în cazul în care părinții nu își îndeplinesc rolurile față de copii, punându-le în pericol sănătatea, performanțele mentale ș.a. Concomitent, sunt necesare și **măsuri educative, de formare și dezvoltare a deprinderilor părinteşti** încă din tinerețe, astfel încât părinții să obțină abilitățile utile rolurilor familiale. Acestea trebuie susținute de către întreaga comunitate, cu participarea instituțiilor de învățământ, Bisericii, ONG-urilor, mass-mediei ș.a.

Menționăm în concluzie că familia este cea mai importantă instituție socială, în ea sunt concentrate cele mai valoroase resurse, dar tot aici pot apărea și unele probleme grave ce pot afecta dezvoltarea umană. În cadrul familiei se formează modelul personalității și imaginea de sine care va persista întreaga viață. Trebuie să conștientizăm necesitatea aportului fiecărui individ în parte și a societății în general la continuitatea și promovarea valorilor familiale. Un rol important în protecția familiei, asigurarea unui echilibru în distribuția rolurilor familiale și identificarea soluțiilor prin care să se asigure continuitatea familiei ca instituție socială, mediu de dezvoltare și educare a tinerelor generații, de modelare și transmitere a modelelor morale îi revine asistentului social.

Bibliografie:

1. BARAN-PESCARU, A. *Familia azi. O perspectivă sociopedagogică*. Aramis, 2004.
2. BONCHIȘ, E. *Familia și rolul ei în educarea copilului*. Iași: Polirom, 2011.
3. BULGARU, M. *Asistența socială: fundamente teoretice și practice.* Chișinău: CEP USM, 2009.
4. BULGARU, M., CHISTRUGA, I. *Familia tânără: aspecte ale adaptării la societatea în schimbare*. Chișinău: CEP USM, 2015.
5. GAGAUZ, O. *Familia contemporană între tradițional și modern*. Chișinău: „Tipografia-Sirius" SRL, 2011.
6. ILUȚ, P. *Sociopsihologia și antropologia familiei*. Iași: Polirom, 2005.
7. MIHĂILESCU, I. *Familia în societățile europene*. București: Editura Universității, 1999.
8. *Modelul familiei în tranziție și răspunsul politicilor publice la schimbări de valori și structuri sociale în Republica Moldova.* Raport de cercetare UNICEF – IDIS Viitorul. Chișinău, 2008.

Recomandat
Maria BULGARU, dr. hab., prof. univ.